

Aan
De minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Contactpersoon	Telefoonnummer
Cluster Aruba	+5999 4619081
Datum	E-mail
25 november 2019	info@cft.cw
Ons kenmerk	Uw kenmerk
Cft 201900159	
Pagina	Bijlage
1/7	-
Onderwerp	
Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2019 Aruba	

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Geachte mevrouw Ruiz-Maduro,

Conform artikel 17 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) op 11 november jl. van Aruba tijdig de uitvoeringsrapportage (UR) over het derde kwartaal van 2019. Hierbij ontvangt u de reactie van het CAft op de derde UR, waarvan een afschrift aan de minister-president en aan de Staten is gestuurd.

Toetsingskader

Het samenwerkingsprotocol Aruba-Nederland 2019-2021 van 22 november 2018 geeft een inkadering van het pad richting solide, transparante en houdbare overheidsfinanciën van Aruba. De afspraken uit het protocol betekenen voor de toetsing van de derde UR 2019 dat:

- Het financieringssaldo van de collectieve sector in het jaar 2019 mag maximaal -0,5 procent van het bbp bedragen.
- De personeelslasten (inclusief werkgeversbijdragen) in het jaar 2019 maximaal AWG 479 miljoen mogen bedragen. Aruba zal ten tijde van het protocol sturen op een jaarlijks nominale daling van de personeelslasten.
- Indien er sprake is van meevallers ten tijde van een financieringstekort, deze volledig ten gunste komen van de tekortreductie. Indien er sprake is van tegenvallers dienen deze binnen het uitgavenkader gecompenseerd te worden.
- Aruba zal toewerken naar het verkrijgen van een accountantsverklaring over de financiële verantwoording 2020 in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden.

Oordeel

Op basis van de derde UR constateert het CAft dat de realisatie van het land in lijn is met de begroting. De huidige verwachting van Aruba is dat het financieringssaldo van de gehele collectieve sector over 2019 uitkomt op een tekort van AWG 0,6 miljoen, hetgeen overeenkomt met een tekort van 0 procent van het bbp¹. Op basis hiervan is de verwachting van het CAft dat in 2019 aan de overeengekomen norm van een maximaal tekort van 0,5 procent van het bbp zal worden voldaan.

Volgens de verwachting van de voortgangsrapportage Monitoring Personeelslasten Land (MPL) zullen de personeelslasten van het land exclusief de personeelslasten van het Interim Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan (IBSCP) uitkomen op AWG 478,7 miljoen. De personeelslasten vanuit het IBSCP zijn voor 2019 begroot op AWG 4,6 miljoen, waarvan tot en met 21 november 2019 AWG 2 miljoen is besteed. Het CAft beschouwt de personeelslasten gefinancierd uit het IBSCP als personeelslasten van het land. Aruba heeft nog geen invulling gegeven aan de eerdere adviezen van het CAft om de begrote personeelslasten (inclusief werkgeversbijdragen) van het land inclusief het IBSCP conform het protocol maximaal AWG 479 miljoen te laten bedragen en daarmee voldoet Aruba niet aan het protocol.

Door Aruba en Nederland is in het protocol (onderdeel II van de begrotingsregels) vastgelegd dat er een scheiding is tussen overheidsinkomsten en overheidsuitgaven en dat meevallers ten tijde van een financieringstekort volledig ten gunste van de tekortreductie komen. Uit de onderhavige UR blijkt dat er sprake is van enkele meevallers in de inkomsten. Dit beeld is bevestigd in de op 15 november jl. ontvangen Najaarsnota 2019 (NJN) en de ontwerp-landsverordening tot wijziging van de begroting 2019 (BW) verkregen op 22 november jl.². Het CAft zal in zijn advisering bij de BW de begrotingsregels hanteren zoals opgenomen in het protocol.

Voorts heeft het CAft eerder aandacht gevraagd voor de stijgende zorgkosten ook in het licht van de vergrijzing. Het CAft heeft vernomen dat Aruba onderzoek heeft laten doen naar de houdbaarheid van de zorgkosten. Het CAft verzoekt het bijbehorende rapport te ontvangen.

Aruba dient volgens het protocol toe te werken naar het verkrijgen van een accountantsverklaring over de financiële verantwoording 2020 in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden. Aruba is gestart met een nulmeting om te komen tot een controleerbare jaarrekening. De Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) zal Aruba ondersteunen bij de financiële verantwoording in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden. Het CAft heeft in zijn eerdere adviezen verzocht om een tijdsplanning van de nulmeting en van de werkzaamheden die SOAB verricht. Het CAft heeft de verzochte informatie niet ontvangen en ontvangt deze informatie graag alsnog.

¹ Bij toetsing aan de tekortnorm wordt vooralsnog uitgegaan van het bbp gebaseerd op de Nationale Rekeningen 2011 van het CBS. Op basis van de geactualiseerde Nationale Rekeningen t/m 2017 van het CBS en de groeiramingen van de CBA voor 2018 en 2019 zou het financieringstekort van de collectieve sector uitkomen op 0% (bbp: AWG 5.871 miljoen).

² Kenmerk:MinFEC-19/5760

Toelichting

Middelen

De middelenrealisatie over de eerste drie kwartalen van 2019 bedraagt AWG 1.065,5 miljoen, hetgeen gelijk is aan 74,9 procent van de gehele middelenbegroting van AWG 1.422,6 miljoen. Deze ligt voor dezelfde periode ten opzichte van 2018 3,6 procent hoger.

Zowel de directe als de indirecte belastingen ontwikkelen zich in de eerste drie kwartalen van 2019 marginaal hoger dan het seizoenspatroon van de afgelopen jaren. Een overzicht van de belastingenrealisatie 2019 is opgenomen in tabel 1, ter vergelijking is procentueel de begrotingsuitputting van de eerste drie kwartalen 2018 opgenomen in tabel 1 (zie laatste kolom).

Tabel 1 Ontwikkeling directe en indirecte belastingen

	Begroting 2019	Realisatie* 1e kwartaal 2019	Realisatie* 2e kwartaal 2019	Realisatie* 3e kwartaal 2019	Begrotings- uitputting kwartaal 1 t/m 3 2019	Begrotings uitputting kwartaal 1 t/m 3 2018
<i>AWG x 1.000</i>						
Directe belastingen						
<i>Directe belastingen</i>	588,4	117,7	187,2	114,3	71,3%	70,4%
Indirecte belastingen						
<i>Indirecte belastingen</i>	613,9	149,6	145,0	148,9	72,2%	69,9%
Totaal	1,202,3	267,3	332,2	263,2	71,8%	70,2%

*Betreft de belastingopbrengsten per kwartaal, is geen cumulatief resultaat.

Voor de invorderingsacties is voor het gehele jaar 2019 een opbrengst van AWG 66,9 miljoen begroot en over de eerste drie kwartalen van 2019 is daarvan AWG 27 miljoen gerealiseerd. De realisatie loopt achter vanwege diverse factoren. De verwachting over geheel 2019 is dat de realisatie uitkomt op 50 procent van de raming. Deze tegenvaller kan worden opgevangen door meevallers bij andere belastingmiddelen.

Binnen de directe belastingen worden de grootste afwijkingen ten opzichte van begroting verklaard door lagere opbrengsten van de grondbelasting als gevolg van het vertraagd opleggen van belastingaanslagen, en hogere opbrengsten van de dividendbelasting, als gevolg van de verlaging van het tarief van de dividendbelasting van 25 procent naar 10 procent in het jaar 2019. Vanwege de tariefsverlaging is meer dividend uitgekeerd dan de jaren ervoor. Deze tijdelijke tariefsverlaging was ten tijde van het opstellen van de begroting nog onbekend en zorgt ten opzichte van de begroting voor een meevaller. Overigens wijst het CAft erop dat de meerjarige raming van de dividendbelasting als gevolg van deze bijstelling neerwaarts bijgesteld moet worden.

Binnen de indirecte belastingen is voor de invoerrechten de accijns op water met toegevoegde suiker (suikerbelasting), waarvoor AWG 16,7 miljoen was begroot, niet doorgevoerd in 2019. Hierdoor is er sprake van een tegenvaller die deels wordt gecompenseerd door meevallers binnen het overige deel van de invoerrechten en verder door meevallers bij andere belastingmiddelen (zoals dividendbelasting).

Kosten

De kostenrealisatie over de eerste drie kwartalen van 2019 zijn in lijn met de begroting en bedragen AWG 1.011,3 miljoen. Dit is gelijk aan 70,9 procent van de gehele kostenbegroting voor 2019 van AWG 1.427,0 miljoen. Op basis van de analyse van de NJN merkt het CAft op dat enkele beleidsmatige wijzigingen tegenvallers betreffen. Het CAft zal hier separaat bij de BW conform artikel 10 lid 1 de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) op adviseren. De rentelasten over de eerste drie kwartalen van het jaar bedragen AWG 184,5 miljoen, hetgeen gelijk is aan 79,4 procent van de begrote rentelasten van AWG 232,3 miljoen. De uitputting van de rentelasten lijkt daarmee conform het seizoenspatroon.

Personeelslasten

De prognose voor 2019 is dat de realisatie personeelslasten exclusief de lasten van het IBSCP uitkomt op AWG 478,7 miljoen. De norm van AWG 479 miljoen geldt voor de personeelslasten zoals opgenomen in de vastgestelde begroting 2019 en de personeelslasten van het IBSCP. Uitgaande van de begrote personeelslasten in de landsbegroting van AWG 478,6 miljoen en de begrote personeelslasten in de begroting van het IBSCP van AWG 4,7 miljoen, voldoet de begroting van Aruba in 2019 niet aan de personeelslastennorm van AWG 479 miljoen. De realisatie personeelslasten inclusief werkgeversbijdragen over de eerste drie kwartalen van 2019 bedragen AWG 362,4 miljoen. Dit is gelijk aan 75,7 procent van de gehele kostenbegroting van AWG 478,6 miljoen.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst van het land noteert een positief resultaat van AWG 0,8 miljoen over de eerste drie kwartalen van 2019. De ontvangsten van AWG 32,5 miljoen zijn grotendeels het gevolg van vrijgekomen afschrijvingen (AWG 27,1 miljoen). De uitgaven van AWG 31,6 miljoen bestaan voornamelijk uit verstrekte studieleningen voor AWG 16,1 miljoen.

Collectieve sector

Het verwachte financieringssaldo over 2019 van de collectieve sector is ten opzichte van de tweede UR positief bijgesteld met name vanwege een verbeterde prognose van de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV) en van de Aruba Tourism Authority (ATA). De prognose van het saldo per 31 december 2019 bedraagt 0 procent, maar bevat nog een dubbeltelling van het dividend van ATA.

De dividendopbrengsten van ATA over het jaar 2018 lopen mee in de niet-belastingopbrengsten van het land voor het jaar 2019. Als zowel het resultaat als het dividend van ATA worden meegenomen in de berekening van het resultaat van de collectieve sector, is er sprake van een dubbeltelling.

Om deze dubbel telling te voorkomen heeft Aruba in de jaarrekening 2018 ervoor gekozen om het resultaat van ATA niet mee te nemen in de weergave van het totale resultaat van de collectieve sector. Indien Aruba deze werkwijze ook in de jaarrekening 2019 voortzet, is het verwachte financieringssaldo van de collectieve sector voor 2019 AWG -21,3 miljoen (-0,4 procent van het bbp). Een andere mogelijkheid om deze dubbel telling te voorkomen, is dat niet het resultaat van ATA, maar het dividend in de niet-belastingopbrengsten van AWG 15 miljoen van het land geëlimineerd wordt. Met deze werkwijze komt het verwachte financieringssaldo van de collectieve sector in 2019 uit op AWG - 15,6 miljoen (-0,3 procent van het bbp).

	Vastgestelde begroting	Realisatie 1 ^e kwartaal	Realisatie 2 ^e kwartaal	Realisatie 3 ^e kwartaal	Prognose 2019
Exploitatierekening	-4,4	1,2	60,1	54,2	-4,4
Kapitaaldienst	-20,3	5,8	10,5	0,9	-20,3
Subtotaal Land Aruba	-24,7	7,0	70,6	55,1	-24,7
AZV	10,5	1,9	5,2	4,2	-
SVB	13,5	5,8	13,6	21,9	9,4
ATA	0,0	16,9	18,2	19,4 ³	20,7
UA	0,0	-0,1	-0,3	0,8	-0,6
Serlimar	0,0	-2,8	-3,2	-4,9	-5,1
SEPB	0,0	0,0	-0,2	-0,1	-0,3-
Subtotaal overige entiteiten	24,0	21,7	33,2	41,3	24,1
TOTAAL collectieve sector	-0,7	28,7	103,8	96,4	-0,6
Tekort/Overschot (% bbp)	0,0%	-0,5%	2,0%	1,8%	0,0%
bbp ⁴ (in miljoenen AWG)	5.237	5.237	5.237	5.237	5.237

Tabel 2: Resultaat collectieve sector (in mln. AWG)

Met beide werkwijzen omtrent de berekening van het financieringssaldo lijkt Aruba dit jaar te gaan voldoen aan de vastgestelde tekortnorm voor het jaar 2019 uit het protocol van -0,5 procent van het bbp. Het CAft treedt op ambtelijk niveau nog in overleg met uw ambtenaren om de wijze waarop de collectieve sector gepresenteerd zal worden in de uitvoeringsrapportages te bespreken.

De minister-president heeft in een brief van 7 juni jl.⁵ toegezegd dat er een beleidsdoorlichting zal plaatsvinden van de AZV, mede naar aanleiding van de zorgen die het CAft heeft geuit over de stijgende zorgkosten bij zijn advies op de eerste UR.

³ In de derde UR is het resultaat van ATA tot en met 30 september 2019 AWG 9,9 miljoen. Aruba heeft aangegeven dat dit AWG 19,4 miljoen behoort te zijn. Derhalve is dit in tabel 2 verwerkt.

⁴ In de derde UR heeft Aruba de nieuwe CBS-reeks (CBA-schatting van 2018 plus 1 procent voor 2019) van het nominale bbp gehanteerd. Het CAft maakt, in navolging van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), een voorbehoud wat betreft de nieuwe CBS-reeks en wacht de bevindingen van het IMF hierover af.

⁵ Kenmerk: BMFECI45573Ii9

Het CAft heeft in zijn reactie op de tweede UR verzocht om bij de derde UR verslag te doen over de eerste resultaten van de beleidsdoorlichting. Het CAft merkt op dat in de derde UR hier nog geen invulling aan is gegeven. Het CAft heeft vernomen dat een consultancybureau onderzoek heeft gedaan naar de houdbaarheid van de zorgkosten en dat de uitkomsten inmiddels zijn aangeboden aan de minister van Toerisme, Volksgezondheid en Sport. Het CAft verzoekt dit rapport te ontvangen.

Financieringsbehoefte

In de begroting 2019 is een financieringsbehoefte opgenomen van AWG 282,2 miljoen bestaande uit het tekort van het land van AWG 24,8 miljoen en voor herfinanciering van aflopende leningen van AWG 257,4 miljoen. De derde UR laat zien dat in het derde kwartaal AWG 147,4 miljoen aan nieuwe leningen is aangegaan om aflopende leningen te herfinancieren. De totale schuldstand aan het einde van het derde kwartaal bedraagt AWG 4.319,2 miljoen. Ten opzichte van het tweede kwartaal 2019 is de schuldstand gedaald met AWG 67,3 miljoen. Het geleende bedrag blijft binnen de machtiging van AWG 282,2 miljoen.

Financieel beheer

In het protocol Aruba-Nederland van 22 november jl. is overeengekomen dat een accountantsverklaring wordt verkregen bij de financiële verantwoording over het boekjaar 2020, in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden. Om deze doelstelling te realiseren heeft het land aangegeven te starten met een nulmeting om te komen tot een controleerbare jaarrekening. De SOAB zal Aruba ondersteunen bij de bijzondere financiële verantwoording. Het CAft kan de voortgang van de nulmeting en van de uitvoering van de bijzondere financiële verantwoording nog onvoldoende monitoren. Het CAft heeft in zijn eerdere adviezen dan ook verzocht om een tijdsplanning van de nulmeting en overzicht van de werkzaamheden die SOAB verricht. Het CAft heeft de verzochte informatie wederom niet ontvangen en verzoekt deze informatie alsnog.

Najaarsnota

Het CAft heeft op 15 november jl. de NJN ontvangen en op 22 november jl. de BW. In de NJN wordt vermeld dat er sprake is van extra kosten voortkomend uit beleidsacties van in totaal AWG 17 miljoen en meevallers van in totaal AWG 18 miljoen. U geeft aan de extra kosten te compenseren uit de meevallers. Dit is niet conform de begrotingsregels uit het protocol (onderdeel II), meer specifiek de begrotingsregels met betrekking tot het meevallerbeleid en een strikte scheiding van de overheidsinkomsten en overheidsuitgaven. Het CAft zal in zijn advisering op de BW verder ingaan op de begrotingsregels zoals opgenomen in het protocol.

Overig

Kenmerk
Cft 201900159
Blad
7/7

Op 7 oktober jl.⁶ heeft het CAft verzocht om diverse informatie ten aanzien van de jaarrekeningen van de overheidsentiteiten van Aruba en van de begrotingsfondsen van Aruba op basis van artikel 8 van de LAft. Daarnaast is verzocht om de cijfers van de collectieve sector op basis van artikel 22 van de LAft. Op 25 oktober jl.⁷ heeft het CAft uw reactie ontvangen. Het CAft dankt u voor de verstrekte informatie en wacht de overige jaarrekeningen af die reeds door u en uw collegaministers zijn opgevraagd bij de desbetreffende overheidsentiteiten. Ten aanzien van de verzochte cijfers van de collectieve sector is afgesproken met Directie Financiën dat het CAft op ambtelijk niveau in overleg treedt om het vervolgtraject te bespreken in het kader van artikel 22 van de LAft.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het CAft graag bereid die te geven.

Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Aruba
De minister-president van Aruba

⁶ Kenmerk: Cft 201900139

⁷ Kenmerk: MinFEC-19/5528